

ÜTI 10 sünnipäeva konverents

VÄIKERIIGI VALJAKUITSSED SEGASTEL AEGADEL

13.–14. novembril 2025

Tallinna Ülikooli auditooriumis Maximum

TALINNA ÜLIKOOL
Ühiskonnateaduste
instituut

10

KADRI TÄHT

TLÜ TÖÖ- JA HARIDUSSOTSIOLOOGIA KAASPROFESSOR

EBAVÕRDSUS, KRIISID JA TÖÖTURU

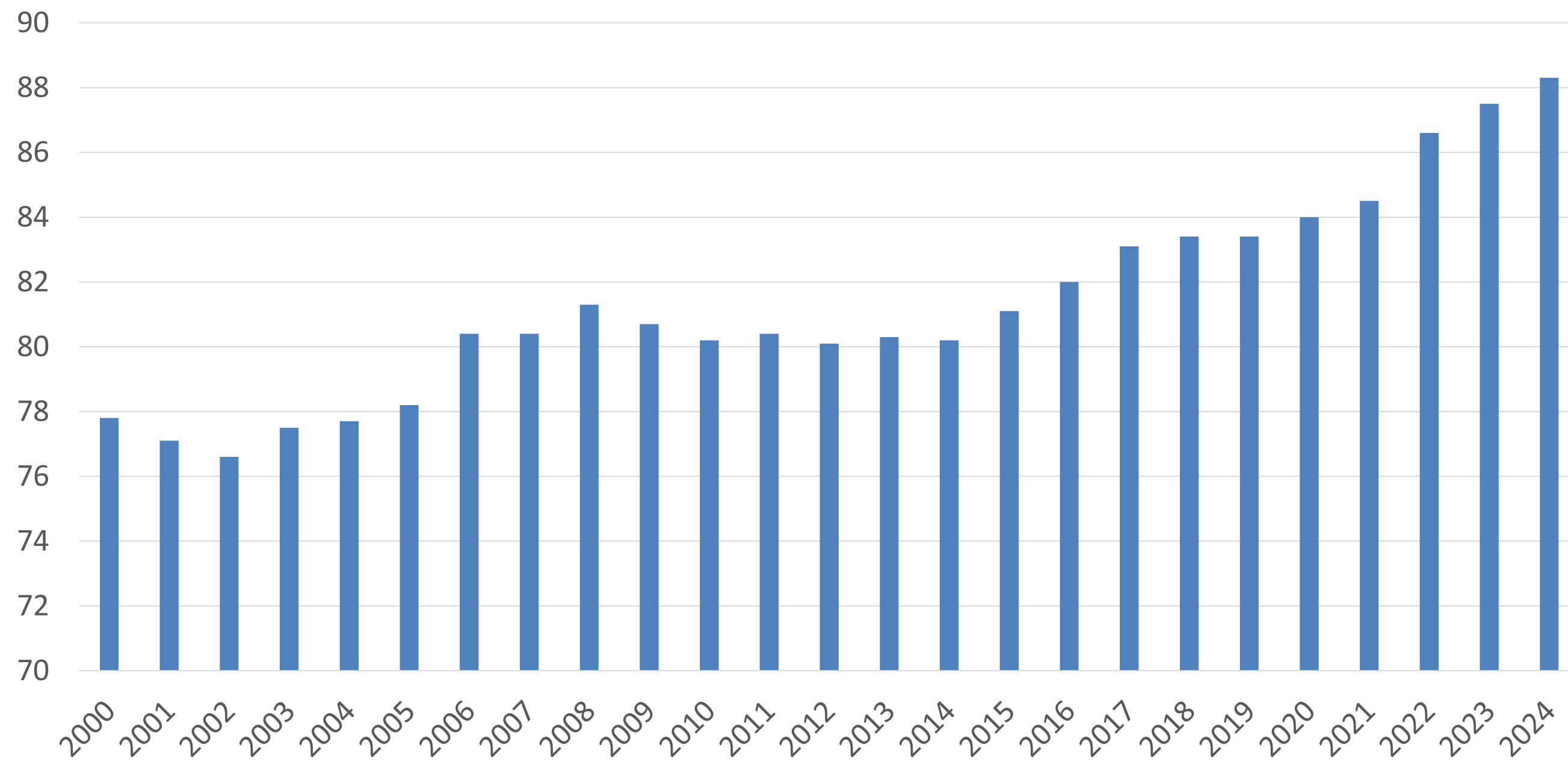
HAAVATAVUS

MIKS RÄÄKIDA TÖÖST/TÖÖTAMISEST?

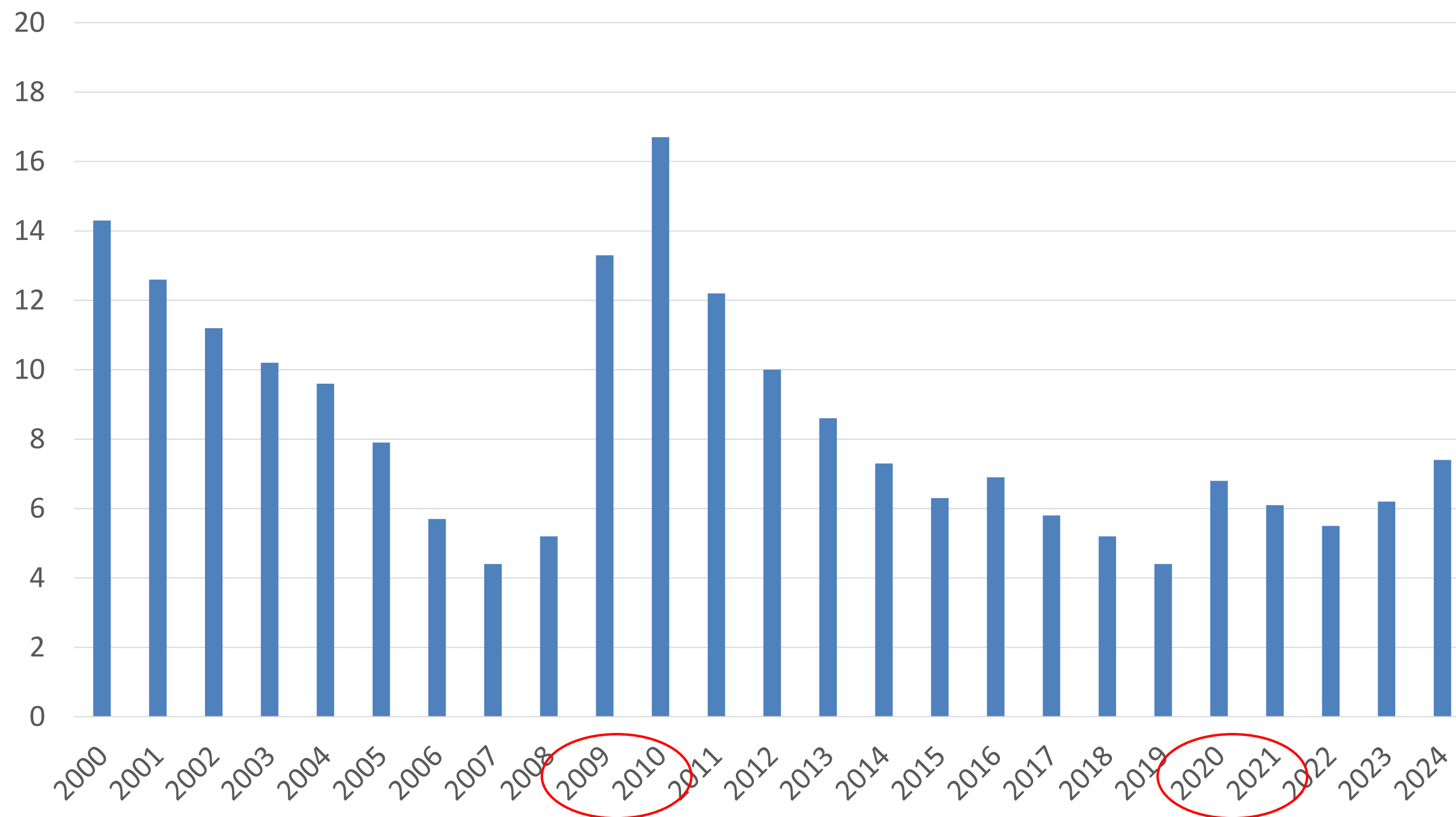
- Iga päev käib üle maailma tööle üle 3 miljardi inimese, so u 60% 15-aastasest ja vanemast elanikkonnast.
- Enamiku jaoks ei ole töö mitte ainult sissetulekuallikas, vaid ka identiteet, kuuluvus ja elu struktuur.
- Kriiside (finants-, tervise-, geopoliitiliste jne) korral on just töö/tööturg see, mis sageli esimese šoki alla neelab.
- 2020. aasta pandeemia ajal kaotas maailm 255 miljonile täiskohaga töökohale vastava arvu töökohti, mida on neli korda rohkem kui 2009. aasta ülemaailmse finantskriisi ajal.

- Kriisil ja kriisil on vahe
 - Finantskriis – töötuse kasv, sektorid ('meeste' kriis), COVID-19 – tühjad bürood, hoolduskoormuse kasv, kaugtöö ('naiste' kriis)
- Sama kriisi mõjud võivad erineda riikide vahel
 - finantskriisi mõjud Eestis versus Rootsis aga ka riikide sees.

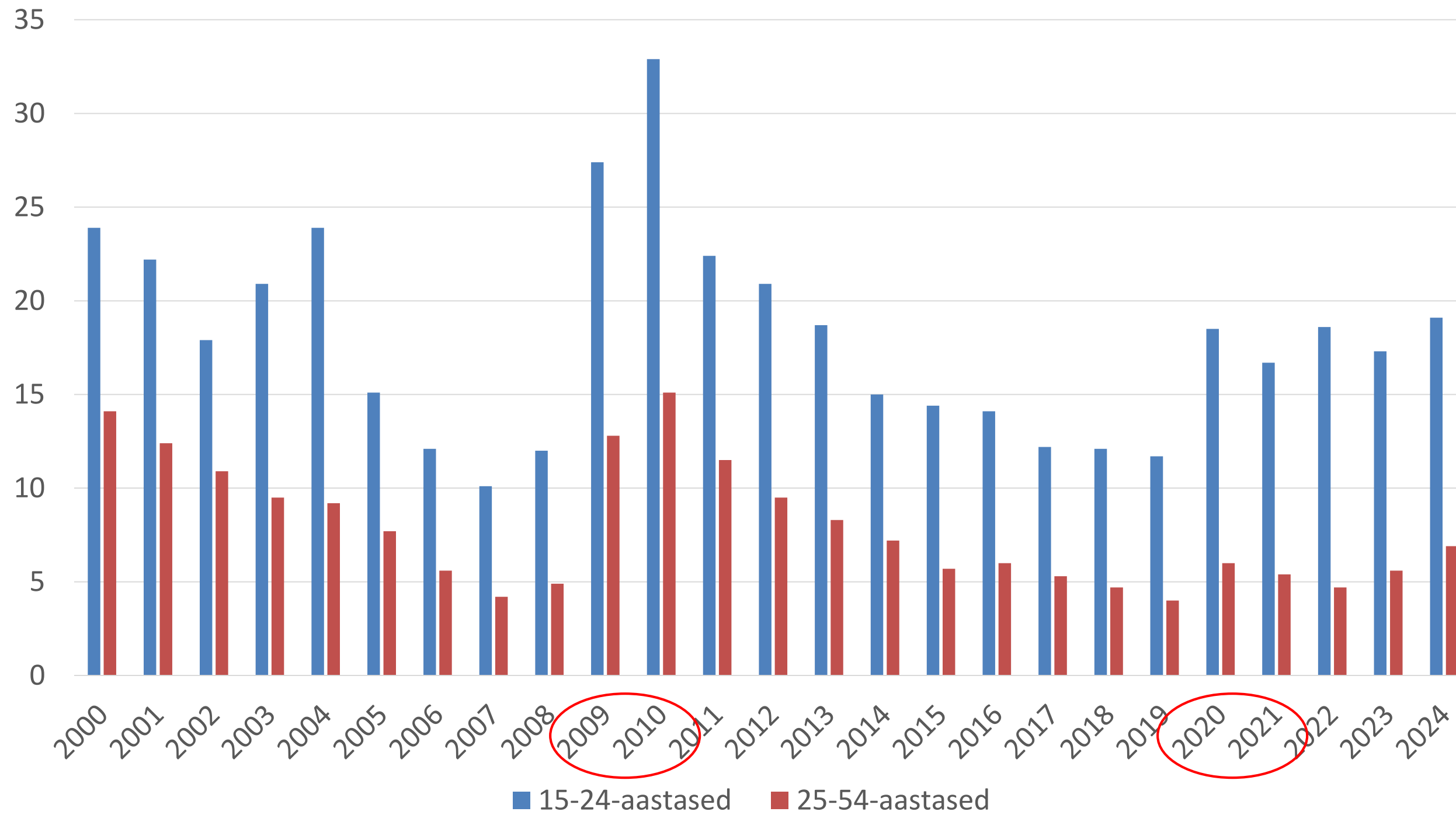
Tööjõus osalemise määr (20-64-aastased)

Töötuse määr (20-64-aastased)

Töötuse määr vanusegrupiti

TÖÖTURUEBAKINDLUSE NEGATIIVNE MÕJU

- Töötus ja töökoha ebakindlus vähendavad noorte eluga rahulolu ja emotsionaalset heaolu kogu Euroopas.
- Negatiivsed mõjud on nõrgemad võrdsemates ühiskondades, kus sissetulekute lõhed ja tajutav ebavõrdsus on väiksemad.
- Ebavõrdsemates riikides tabab tööturult tõrjutus noori rängemalt, süvendades sotsiaalset ja psühholoogilist haavatavust.
(Täht et al 2019)

TÖÖTUS JÄTAB 'ARMID'

- Töötuse kogemus varase töötee alguses suurendab noorte (hilisemat) **vaesusriski** ning **sissetulekute vähenemist**
- Mida pikem kogetud töötus töötee alguses, seda negatiivsem mõju
 - noortest, kes ei kogenud töötust oli viis aastat hiljem suhtelises vaesuses 11%, neist kes kogesid 12 kuud ja enam aga 33%
- Töötuse negatiivne mõju oluline ka siis kui võtame arvesse sugu, haridust, keeleoskust ja akadeemilist võimekust
- Negatiivne mõju püsib ka viis aastat hiljem – töötus jätab 'armid'

- Mõju turbulentsetel aegadel väiksem, sest majanduslanguse ajal kui töötus puudutab enamaid on see vähem stigmatiseeriv?
- Finantskriisi ajal tööturule sisenenud noored kogesid töötuse, sh pika-ajalist negatiivset mõju (suurem vaesusrisk, madalam palk)

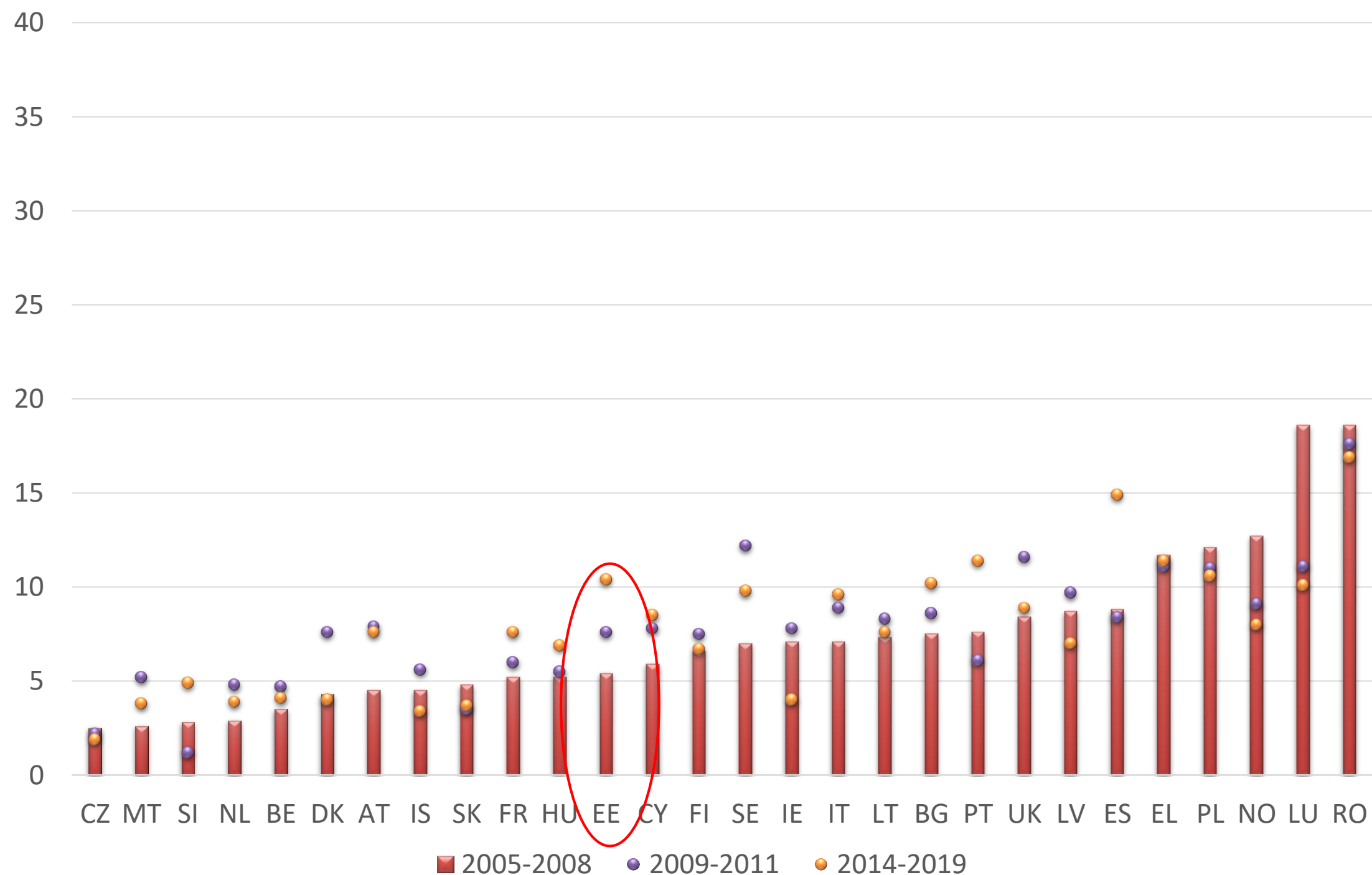
(Unt & Täht 2020)

KUI TÖÖST EI PIISA

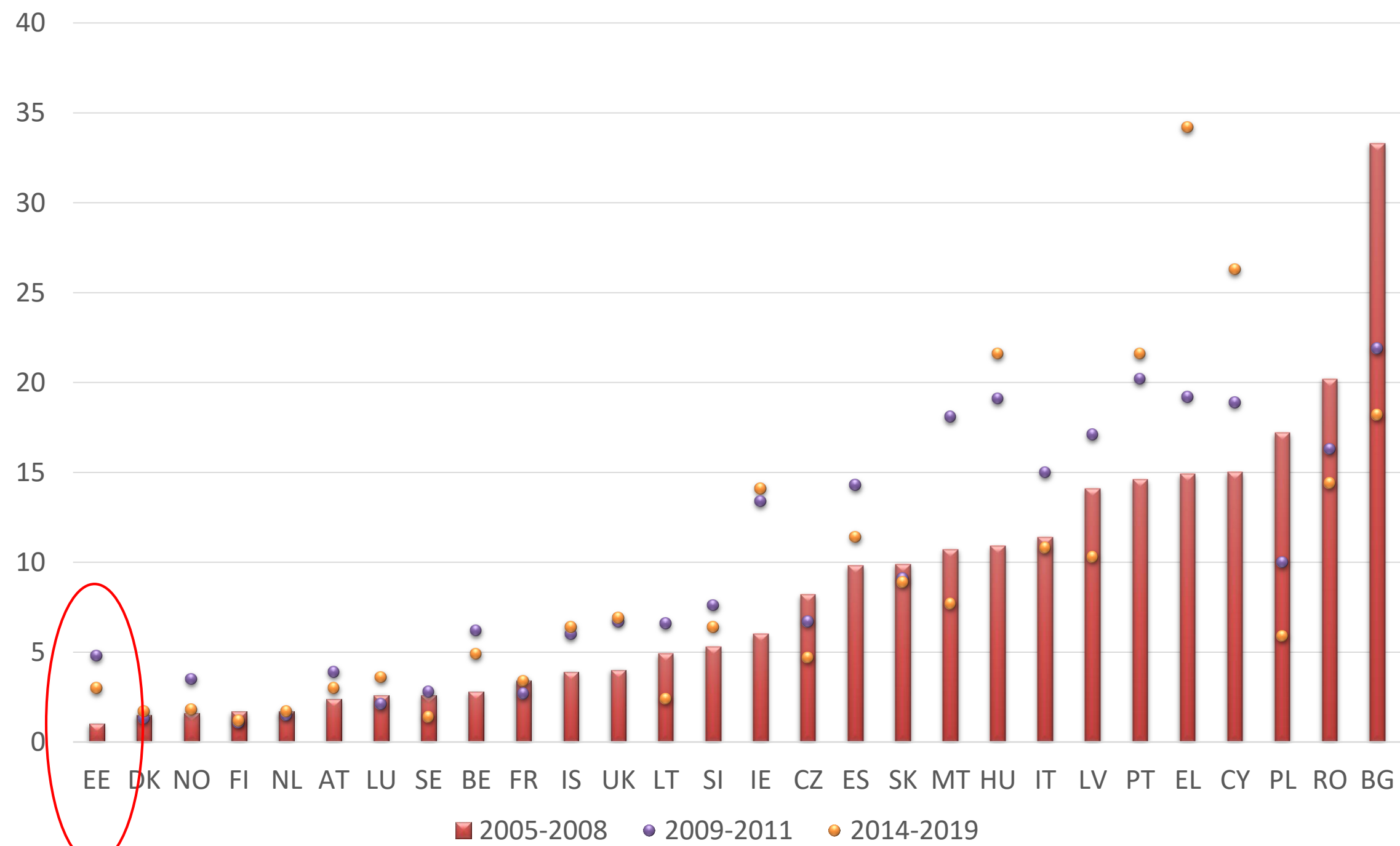
- Ajal, mil (täis- ja pidevat) tööhõivet peetakse parimaks ja turvalisemaks vaesusest pääsemise teeks, on aga märkimisväärne, et umbes kümnendik noortest kogeb palgavaesust, seda nii subjektiivsest kui objektiivsest vaatest.
- Palgavaesusest väljumise võimalused riigiti erinevad – kui Eestis ja Itaalias olid aasta hiljem palgavaesed ligikaudu 41% noortest täiskasvanutest, siis Norras ja UK-s 22–28% noortest.

(Täht et al 2023)

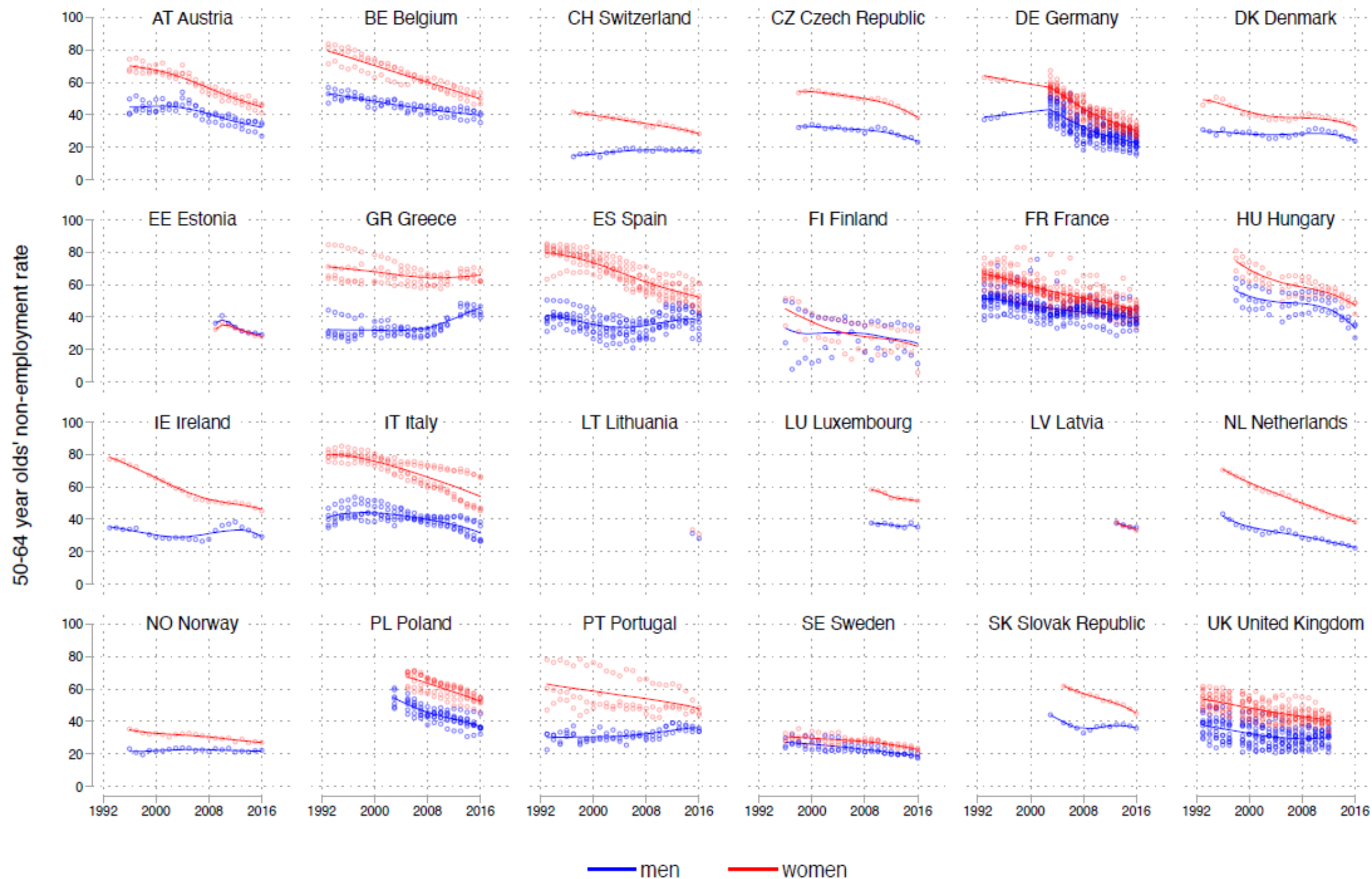
Noorte täiskasvanute palgavaesus (objektiivne) (2005-2019)

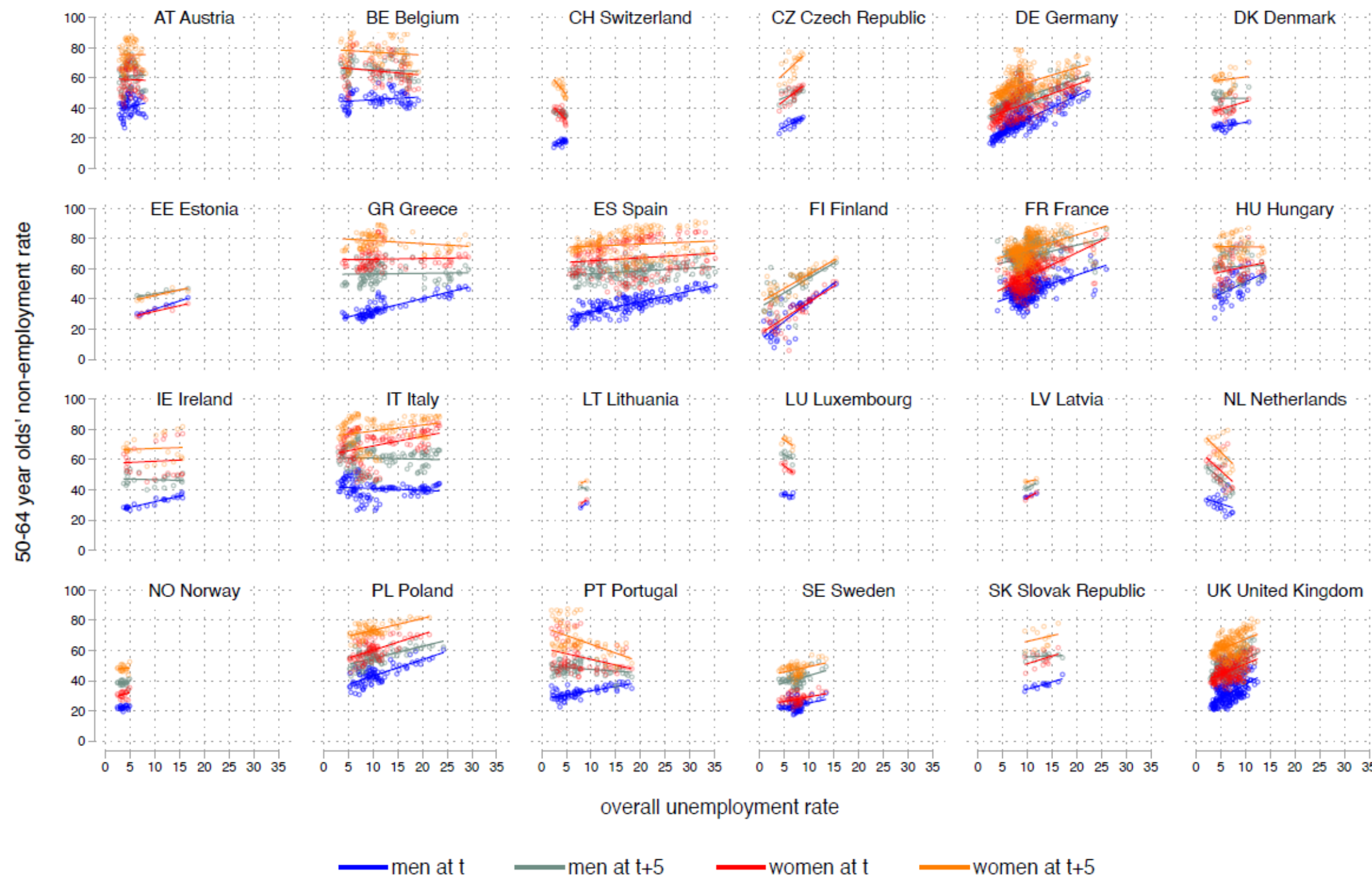
Noorte täiskasvanute palgavaesus (subjektiivne) (2005-2019)

50-64-aastaste mitte-töötamine

Seos (regionaalse) töötuse ja mitte-töötamise vahel

VANEMAEALISED TÖÖTURUL

- Regionaalse töötuse kasv suurendab üle 50-aastaste töötuse riski, kuid mitte ühele: +1 pp töötust $\Rightarrow$ meestel +0,8 pp ja naistel +0,7 pp mittetöötamist.
- Mõju avaldub peamiselt töötusena, mitte mitteaktiivsusest – vanemaealised jäävad sageli tööturuga seotuks või kasutavad töötushüvitist sillana pensionini.
- 5 aasta pärast mõju enamasti hajub. Siiski jätab kriis jälje: suureneb ebakindla töö osakaal (osalised ja tähtajalised lepingud).

(Biegert et al 2025)

EBAKINDLUSE JA HAAVATAVUSE PIKA-AJALINE MÕJU

- Kriisid võimendavad või süvendavad olemasolevat ebavõrdsust.
- Töötee konarlik algus võib kaasa tuua negatiivseid pikaajalisi tagajärgi, seda nii majanduslikust, psühholoogilisest kui sotsiaalsest perspektiivist.
- ebakindlad ja halvad väljavaated tulevasteks töökohtadeks ning madalamad sissetulekud
- mõju vaimsele ja füüsilisele tervisele ning heaolule

EBAKINDLUSE JA HAAVATAVUSE PIKA-AJALINE MÕJU

- sama-aegselt käimas muud protsessid/üleminekud nagu (majanduslik) iseseisvumine, vanematekodust lahkumine, pereloomine jne => see, kuidas läheb tööturul mõjutab ka muid elusfääre/sündmusi
- Mõju üle elukaare => pension

MIS AITAB/KAITSEB?

- (Kõrg)haridus
 - Samas kasvab meil ka hariduslik ebavõrdsus, sh ebavõrdsus juurdepääsul kõrgharidusse
- Institutsioonide vahendav mõju
 - Tööturupoliitikad:
 - Alampalga palgavaesust vähendav mõju
 - Tööturukaitse
 - Aktiivsed (noortele suunatud) tööturumeetmed
 - Passiivsed meetmed ja heaolu
 - Suurem paindlikkus, suurem ebakindlus
 - Haridus-, pere-, eluaseme jne poliitikad

AITÄH!

TALINNA ÜLIKOO
Ühiskonnateaduste
instituut

10

